

УДК 796.323.2"796.015.136

Аналіз ефективності тактики особистого захисту в баскетболі

Євгенія Ярошенко

Харківська державна академія фізичної культури, Харків, Україна

Мета: визначити ефективність гри баскетбольної чоловічої команди високої кваліфікації з використанням особистого захисту.

Матеріал і методи: розглянуто гру чоловічої команди Суперліги «Хімік» м. Южний. Було досліджено 3 сезони: 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016. Використовувалися методи: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, педагогічного спостереження, порівняльний аналіз, методи математичної статистики.

Результати: проведено порівняння середніх показників кількості техніко-тактичних дій у захисті команди «Хімік» (підбирання, перехоплення) у трьох сезонах. Проведено аналіз втрат м'яча у нападі командами – суперницями команди «Хімік». Проведено аналіз даних влучності кидків проти особистого захисту команди «Хімік».

Висновки: гра в захисті команди «Хімік» допомагає їм досягати найвищих цілей у чемпіонаті України та Кубку України, а також демонструвати свою майстерність на Європейській арені.

Ключові слова: баскетбол, зонний захист, підбори, перехоплення, кидки.

Вступ

Тактична підготовка команд, які приймають участь у змаганнях високого рівня, має бути пристосована до складу команди, особливостей її працездатності та завдань, які команда буде вирішувати у цих змаганнях. На озброєнні у таких команд повинні бути різноманітні варіанти тактичних дій у нападі та захисті.

Активний захист має стати головним засобом боротьби за ініціативу в грі. На думку багатьох фахівців [1; 2; 3; 4], активний захист – фундамент прогресу баскетболу. Акцент тренера на гру в захисті допомагає навіть команді середнього класу грати добре. Помилки у особистому захисті визначають за невдалими діями конкретних гравців, яких можна замінити дублерами. У тактичній підготовці в командах високого рівня велику увагу приділяють різним варіантам захисту.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося відповідно до плану НДР ХДАФК 2.8 «Визначення впливу різних фізичних навантажень на точність виконання рухів» (державний реєстраційний номер 0111U003127).

Мета дослідження: визначити ефективність використання особистого захисту у грі баскетбольних чоловічих команд високої кваліфікації.

Матеріал і методи дослідження

Розглянуто гру чоловічої команди Суперліги «Хімік» м. Южний. Було досліджено 3 сезони: 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016. Використовувалися методи: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, педагогічного спостереження, порівняльний аналіз, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення

Порівняльний аналіз ефективності техніко-тактичних дій у захисті. Аналіз тактичних дій команди «Хімік» показав, що у захисті команда використовує особистий захист. Показниками активного та результативного захисту команди є такі тактичні дії, як підбирання м'яча у захисті, що відскочив після невлучного кидка гравця суперників, та перехоплення м'яча, яке може відбутися при виконанні суперником ведення чи передачі. Всі ці дії можуть відбуватися під час виконання командних протидій у особистому захисті.

Аналіз відеозаписів ігор показав, що на відміну від сезону 2013/2014 в сезонах 2014/2015 та 2015/2016 команда використовувала лише особистий захист, саме тому отримані статистичні показники сезону 2013/2014 для більшої достовірності були перераховані на 40 хвилин ігрового часу згідно виразу:

$$k_i = \frac{40p_i}{\Delta t_i},$$

де k_i – показник кількості відповідної техніко-тактичної дії протягом 40 хв, p_i – кількість відповідних техніко-тактичних дій, Δt_i – проміжок часу, протягом якого використовувалась відповідна система захисту.

Показники техніко-тактичних дій у захисті гравців команди «Хімік» 2013/2014 відображені у табл. 1. Відповідно у табл. 2 відображено показники у сезоні 2014/2015, а у табл. 3 – сезону 2015/2016.

Аналіз показників ТТД за три сезони, які наведені у таблицях 1–3, показав, що найбільшу кількість підбирань команда «Хімік» зробила у сезоні 2013/2014 проти команди Дніпро-Азот – 40 підбирань. Найменшу кількість підбирань – 18 – було зроблено у сезоні 2014/2015 двічі в іграх

Таблиця 1

Показники техніко-тактичних дій команди «Хімік» у сезоні 2013/2014 (кількість)

ТТД	Команди-суперниці у сезоні 2013/2014							
	Одеса	Дніпро-Азот	БК Київ	Будівельник	Говерла	Львів	Миколаїв	Дніпро
Підбирання	36	40	27	32	34	35	34	33
Перехоплення	4	9	4	7	8	8	7	6

Таблиця 2

Показники техніко-тактичних дій команди «Хімік» у сезоні 2014/2015 (кількість)

ТТД	Команди-суперниці у сезоні 2014/2015							
	Одеса	Дніпро-Азот	БК Київ	Будівельник	Говерла	Львів	Миколаїв	Дніпро
Підбирання	27	30	18	18	22	26	31	28
Перехоплення	11	13	8	8	8	13	8	15

Таблиця 3

Показники техніко-тактичних дій команди «Хімік» у сезоні 2015/2016 (кількість)

ТТД	Команди-суперниці у сезоні 2015/2016							
	Черкаські Мавпи	ОБК Біпа	Кривбас	Запоріжжя	Миколаїв	Черкаські Мавпи	Динамо	Кривбас
Підбирання	29	28	23	28	23	30	30	26
Перехоплення	7	13	10	4	7	5	9	13

з командами БК «Київ» та «Будівельник».

Аналізуючи показники ігор з різними суперниками відзначимо, що максимальну кількість перехоплень команда «Хімік» зробила у сезоні 2014/2015 проти команди Дніпро – 15 разів. Мінімальна кількість перехоплень була зафіксована у грі з командою «Запоріжжя» – 4 рази.

Порівняльний аналіз показників техніко-тактичних дій за три сезони (табл. 4) показує, що найбільший середній показник кількості підбирань командою «Хімік» було досягнуто у сезоні 2013/2014 – $32,62 \pm 1,01$ разів, це на 7,62 разів більше, ніж у сезоні 2014/2015, та на 5,5 разів більше, ніж у сезоні 2015/2016. Різницю показників кількості підбирань між сезонами 2013/2014 і 2014/2015 та між сезонами 2013/2014 і 2015/2016 можна вважати достовірною на відміну від різниці між сезонами 2014/2015 та 2015/2016.

Різниця показників кількості перехоплень була достовірною лише між сезонами 2013/2014 та 2014/2015, вона становила 3,88 разів. Найбільший середній показник перехоплень було встановлено у сезоні 2014/2015 він дорівнював $10,50 \pm 1,08$ разів за гру, що на 2 рази більше, ніж у сезоні 2015/2016, але ця різниця, як і різниця між сезонами 2013/2014 та 2015/2016, яка становила 1,88 разів, не є достовірною.

Аналіз техніко-тактичних дій нападу проти особистого захисту команди «Хімік». Характеристикою ефективного захисту можуть бути і показники низької результативності кидків з гри команди-суперниці, яка зустрічає опір у вигляді особистого чи зонного позиційного захисту, і втрати м'яча під тиском цих же різновидів захисту. Саме тому ми реєстрували ці показники у педагогічному спостереженні. Кожна з атак суперників мала проводитись проти позиційного захисту, за допомогою якого команда «Хімік» протидіяла атакам на свій кошик. Ми реєстрували у протоколі спостережень, яким чином завершилась атака у нападі: влучний або хибний кидок (дво- або

триочковий), втрата під натиском захисту чи невимушена втрата м'яча у нападі унаслідок неузгоджених дій гравців. Після реєстрації даних кожної гри ми підраховували відсоток влучань команд нападу у кидках з близької та середньої дистанції (2-очкові кидки), у кидках з далекої відстані (3-очкові кидки), також окремі результати підраховували і у втратах м'яча.

Отримання цих результатів, на наш погляд, має дати наглядну картину результативності техніко-тактичних дій не тільки команди нападу, яка прикладає всіх зусиль по здоланню системи захисту суперника з позитивним для себе закінченням цієї боротьби. Через дані влучності та кількість втрат м'яча команди нападу проти особистого захисту ми зможемо зробити висновки щодо результативності гри у захисті команди «Хімік».

Показники техніко-тактичних дій нападу проти особистого захисту команди «Хімік» 2013/2014 відображені у табл. 5. Відповідно у табл. 6 відображено показники у сезоні 2014/2015, а у табл. 7 – сезону 2015/2016.

Проаналізувавши відсоток влучань 2-очкових кидків команд –суперниць БК «Хімік», ми бачимо, що найбільш влучними були гравці команди БК «Київ» у сезоні 2013/2014, які у 58,3% вразили кільце БК «Хімік». Тоді як команда «Дніпро-Азот» у сезоні 2014/2015 влучила лише 30% своїх двоочкових кидків.

Найбільш вдалий захист проти 3-очкових кидків команди БК «Хімік» був у грі з командою «Кривбас» у сезоні 2015/2016, опонентам вдалось реалізувати лише 12%, а найбільший відсоток 3-очкових влучань проти захисту команди БК «Хімік» продемонструвала команда «Будівельник», а саме – 43,5 відсотки.

Аналізуючи кожну гру окремо, було встановлено, що найбільшу кількість втрат м'яча проти команди «Хімік» зроблено командою «Львів» – 28 разів.

Найменша кількість втрат м'яча була зафіксована у грі з командою «Запоріжжя» – 7 разів.

Таблиця 4

Порівняння кількісних показників техніко-тактичних дій команди «Хімік» у особистому захисті у трьох сезонах

ТТД	2013/2014	2014/2015	2015/2016	$t_{1,2}$	$t_{1,3}$	$t_{2,3}$
	$\bar{X} \pm m$					
Підбирання	32,62±1,01	25,00±1,92	27,12±1,07	3,43; p<0,05	3,56; p<0,05	0,96; p>0,05
Перехоплення	6,62±0,69	10,50±1,08	8,5±1,27	3,00; p<0,05	1,29; p>0,05	0,96; p>0,05

Таблиця 5

Показники техніко-тактичних дій нападу команд – суперниць БК «Хімік» у сезоні 2013/2014

ТТД	Одеса	Дніпро-Азот	БК Київ	Будівельник	Говерла	Львів	Миколаїв	Дніпро
2-очкові кидки, %	52,0	50,0	58,3	50,0	47,1	44,4	48,6	46,2
3-очкові кидки, %	33,0	22,0	30,0	33,0	27,3	25,0	23,1	29,4
Втрати м'яча	11	21	12	14	16	18	16	16

Таблиця 6

Показники техніко-тактичних дій нападу команд – суперниць БК «Хімік» у сезоні 2014/2015

ТТД	Одеса	Дніпро-Азот	БК Київ	Будівельник	Говерла	Львів	Миколаїв	Дніпро
2-очкові кидки, %	39,5	30,0	46,5	70,0	56,1	42,9	36,4	47,2
3-очкові кидки, %	35,7	15,0	35,0	43,5	14,3	26,1	19,2	25,0
Втрати м'яча	19	21	13	17	18	28	15	18

Таблиця 7

Показники техніко-тактичних дій нападу команд – суперниць БК «Хімік» у сезоні 2015/2016

ТТД	Черкаські Мавпи	ОБК Біпа	Кривбас	Запоріжжя	Миколаїв	Черкаські Мавпи	Динамо	Кривбас
2-очкові кидки, %	43,0	45,0	58,0	46,0	49,0	46,0	47,0	50,0
3-очкові кидки, %	26,0	25,0	12,0	29,0	33,0	39,0	33,0	19,0
Втрати м'яча	17	19	21	7	11	10	17	17

Порівняння показників техніко-тактичних дій команд-суперників проти особистого захисту команди «Хімік» (табл. 8) показує, що середній показник двоочкових влучань у сезоні 2013/2014 становив 49,57±1,61%, це лише на 1,57% більше, ніж у сезоні 2015/2016, але значно більше, ніж у сезоні 2014/2015 (3,5%), різниця між сезонами 2014/2015 та 2015/2016 складала 1,93%. Жодна з цих різниць не є достовірною.

Вивчаючи точність триочкових кидків м'яча, ми можемо стверджувати, що найбільш влучними команди – суперниці БК «Хімік» були в сезоні 2013/2014, відсоток їх влучань складав 27,85±1,59%, це на 1,13% більше, ніж у сезоні 2014/2015, а різниця з сезоном 2015/2016 становить 0,85%, різниця між сезонами 2014/2015 та 2015/2016 складала 0,28%. Жодна з цих різниць не є достовірною.

Отже достовірної різниці між показниками кількості втрат встановлено не було. Найбільший середній показник кількості втрат команд-суперниць було досягнуто у сезоні 2014/2015 – 18,62±1,70 разів, тоді як у сезоні 2013/2014 цей показник становив 15,5±1,21 разів, це на 3,12 рази менше, ніж у сезоні 2013/2014, та на 0,63 разів більше, ніж у сезоні 2015/2016, а саме – 14,87±1,85 разів.

Висновки

1. Зробивши аналіз захисних командних дій «Хіміка», ми дійшли висновку, що команда віддає значну перевагу особистому позиційному захисту.

2. Аналіз статистичних даних гри у захисті команди «Хімік» показав, що найбільший середній показник кількості підбирань командою «Хімік» був досягнутий у сезоні 2013/2014 – 32,62±1,01 разів, це на 7,62 разів більше, ніж у сезоні 2014/2015 та на 5,5 разів більше, ніж у сезоні 2015/2016; різниця показників кількості підбирань між сезонами 2013/2014 та 2014/2015 та між сезонами 2013/2014 і 2015/2016 можна вважати достовірною на відміну від різниці між сезонами 2014/2015 та 2015/2016.

3. Різниця показників кількості перехоплень була достовірною лише між сезонами 2013/2014 та 2014/2015, вона становила 3,88 разів. Найбільший середній показник перехоплень було встановлено у сезоні 2014/2015, де він дорівнював 10,50±1,08 разів за гру, що на 2 рази більше, ніж у сезоні 2015/2016, але ця різниця, як і різниця між сезонами 2013/2014 та 2015/2016, яка становила 1,88 разів, не є достовірною.

Таблиця 8

Порівняння показників техніко-тактичних дій команд-суперників проти особистого захисту команди «Хімік» у трьох сезонах

ТТД	2013/2014	2014/2015	2015/2016	$t_{1,2}$	$t_{1,3}$	$t_{2,3}$
	$\bar{X} \pm m$					
2-очкові кидки, %	49,57±1,61	46,07±4,69	48,0±1,73	0,71; p>0,05	0,66; p>0,05	0,38; p>0,05
3-очкові кидки, %	27,85±1,59	26,72±3,99	27,0±3,23	0,26; p>0,05	0,24; p>0,05	0,05; p>0,05
Втрати м'яча	15,5±1,21	18,62±1,70	14,87±1,85	1,50; p>0,05	0,28; p>0,05	1,49; p>0,05

4. Середній показник двоочкових влучань у сезоні 2013/2014 становив 49,57±1,61%, це лише на 1,57% більше, ніж у сезоні 2015/2016, але значно більше, ніж у сезоні 2014/2015 (3,5%), різниця між сезонами 2014/2015 та 2015/2016 складала 1,93%. Жодна з цих різниць не є достовірною.

5. Аналіз відсотка влучань триочкових кидків команд – суперниць БК «Хімік» показав, що в сезоні 2013/2014 відсоток їх влучань складав 27,85±1,59%, це на 1,13% більше, ніж у сезоні 2014/2015, а різниця з сезоном 2015/2016 становить 0,85%, різниця між сезонами 2014/2015 та

2015/2016 складала 0,28%. Жодна з цих різниць не є достовірною.

6. Підсумовуючи результати досліджень, можемо відмітити, що гра в захисті команди «Хімік» допомагає їм досягати найвищих цілей у Чемпіонаті України та Кубку України, а також демонструвати свою майстерність на Європейській арені.

Перспективи подальших досліджень. Планується дослідження ефективності тактики інших видів захисту в баскетбольних командах Суперліги.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список використаної літератури

1. Баскетбол для молодых игроков : руководство для тренеров / [под ред. Хосе Мариа Бусета], ФИБА, 2000. – 360 с.
2. Вальтин А. И. Проблемы современного баскетбола / А. И. Вальтин. – Киев : Друкарня концерну «Ін Юре». – 2003. – 150 с.
3. Вуден Д. Современный баскетбол / Д. Вуден ; пер. с англ. – М. : Физкультура и спорт, 1987 – 256 с.
4. Коузи Б. Баскетбол : концепции и анализ / Б. Коузи, Ф. Пауер. – М. : Физкультура и спорт, 1975. – 272 с.
5. Краузе Джерри В. Баскетбол – навыки и упражнения / Джерри В. Краузе, Дон Мейер, Джерри Мейер ; пер. с англ. – М. : АСТ: Астрель, 2006. – 211 с.
6. Николич А. Отбор в баскетболе / А. Николич, В. Параносич ; пер. с сербко-хорв. – М. : Физкультура и спорт, 1984. – С. 67–83.
7. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 584 с.
8. Помещикова И. П. Анализ выступления команды девушек Украины на чемпионате Европы по баскетболу в 2012 году / И. П. Помещикова, А. В. Назаревич, И. М. Евтушенко // Физическое воспитание студентов – Харків, 2013. – № 1. – С. 49–53.
9. Помещикова И. П. Исследование эффективности выступления мужской сборной команды Украины на чемпионате мира по баскетболу в 2014 году / И. П. Помещикова, Н. И. Чуча, Н. О. Пашенко, Е. Я. Стрельникова // Слобожанський науково-спортивний вісник – Харків : ХДАФК, 2015. – № 2. – С. 154–160.
10. Поплавський Л. Ю. Баскетбол / Л. Ю. Поплавський. – Київ : Олімпійська література, 2004. – 448 с.
11. Баскетбольна Суперліга України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.superleague.ua/> (дата звернення 04.04.2015).
12. Федерація баскетболу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fbu.ua/>

Стаття надійшла до редакції: 07.05.2016 р.

Опубліковано: 30.06.2016 р.

Аннотация. Ярошенко Е. Анализ тактики личной защиты в баскетболе. Цель: определить эффективность игры баскетбольной мужской команды высокой квалификации с использованием личной защиты. **Материал и методы:** рассмотрены игры мужской команды Суперлиги «Химик» г. Южный. Было исследовано 3 сезона: 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016. Использовались методы: анализ и обобщение данных научно-методической литературы, педагогического наблюдения, сравнительный анализ, методы математической статистики. **Результаты:** проведено сравнение средних показателей количества технико-тактических действий в защите команды «Химик» (подбор, перехват) в трех сезонах. Проведен анализ потерь мяча в нападении команд – соперниц команды «Химик». Проведен анализ данных меткости бросков против личной защиты команды «Химик». **Выводы:** игра в защите команды «Химик» помогает им достигать высоких целей в чемпионате Украины и Кубке Украины, а также демонстрировать свое мастерство на Европейской арене.

Ключевые слова: баскетбол, зонная защита, подхваты, перехват, броски.

Abstract. Yaroshenko Ye. The analysis of efficiency of tactics of personal defense in basketball. Purpose: to define the efficiency of a game of the men's basketball team of high qualification with the use of personal defense. **Material & Methods:** games of the men's team of the Superleague "Khimik" of Yuzhnyi are considered. 3 seasons were researched: 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016. **Methods** were used: analysis and synthesis of data of scientific and methodical literature, pedagogical supervision, comparative analysis, methods of mathematical statistics. **Results:** the comparison of average values of number of technical and tactical actions in defense of the team "Khimik" (picking up, regrip) in three seasons is carried out. The analysis of losses of a ball in attack by teams – competitors of the team "Khimik" is carried out. The analysis of data of accuracy of throws against personal protection of the team "Khimik" is carried out. **Conclusions:** a defensive play of the team "Khimik" helps them to achieve the high purposes in the championship of Ukraine and the Cup of Ukraine, and also to show their skill on the European arena.

Keywords: basketball, zone defense, picking ups, regrip, throws.

References

1. Khose Maria Buseta. 2000, *Basketbol dlya molodykh igrokov* : rukovodstvo dlya trenerov [Basketball for young players: a guide for trainers]. FIBA, 360 p. (in Russ.)
2. Valtin, A. I. 2003, *Problemy sovremennogo basketbola* [Problems of modern basketball]. Kiyev: Drukarnya kontsernu «In Yure», 150 p. (in Russ.)
3. Vuden, D. 1987, *Sovremennyy basketbol* [Modern basketball]. Moscow: Fizkultura i sport, 256 p. (in Russ.)
4. Kouzi, B. & Pauyer, F. 1975, *Basketbol : kontseptsii i analiz* [Basketball: Concepts and Analysis]. Moscow: Fizkultura i sport, 272 p. (in Russ.)
5. Dzhherri V. Krauze, Don Meyer & Dzhherri Meyer. 2006, *Basketbol – navyki i uprazhneniya* [Basketball - skills and exercise]. Moscow: AST: Astrel, 211 p.
6. Nikolich, A. & Paranosich, V. 1984, *Otbor v basketbole* [Selection of basketball]. Moscow: Fizkultura i sport, pp. 67–83. (in Russ.)
7. Platonov, V. N. *Obshchaya teoriya podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte* [General theory of training of athletes in Olympic sports]. Kyiv: Olimpiyskaya literatura, 1997, 584 p. (in Russ.)
8. Pomeshchikova, I. P., Nazarevich, A. V. & Yevtushenko, I. M. 2013, [Analysis of the performances of the team of Ukraine girls at the European championship in basketball in 2012] *Fizicheskoye vospitaniye studentov* [Physical education students]. Kharkiv, No 1, pp. 49–53. (in Russ.)
9. Pomeshchikova, I. P., Chucha, N. I., Pashchenko, N. O. & Strelnikova, Ye. Ya. 2015, [Research of efficiency of performance of male national team of Ukraine in the world championship in basketball in 2014] *Slobozhanskii naukovо-sportyvnyi visnyk* [Slobozhanskyi science and sport bulletin]. Kharkiv: KSAPC, No 2, pp. 154–160. (in Russ.)
10. Poplavskiy, L. Yu. 2004, *Basketbol* [Basketball]. Kyiv: Olimpiyska literatura, 448 p. (in Russ.)
11. *Basketbolna Superliga Ukraini* [Basketball Superleague Ukraine], Available at: www.superleague.ua (date of the application 04.04.2015). (in Ukr.)
12. *Federatsiya basketbolu Ukraini* [Ukraine Basketball Federation], Available at: www.fbu.ua. (in Ukr.)

Received: 07.05.2016.

Published: 30.06.2016.

Ярошенко Євгенія Едуардівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Ярошенко Евгения Эдуардовна: Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Yevheniya Yaroshenko: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkovskaya str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-2608-851X

E-mail: marocco_rabat@mail.ru

Бібліографічний опис статті:

Ярошенко Є. Аналіз ефективності тактики особистого захисту в баскетболі / Є. Ярошенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 3(53). – С. 113–117. – doi:10.15391/sns.v.2016-3.022